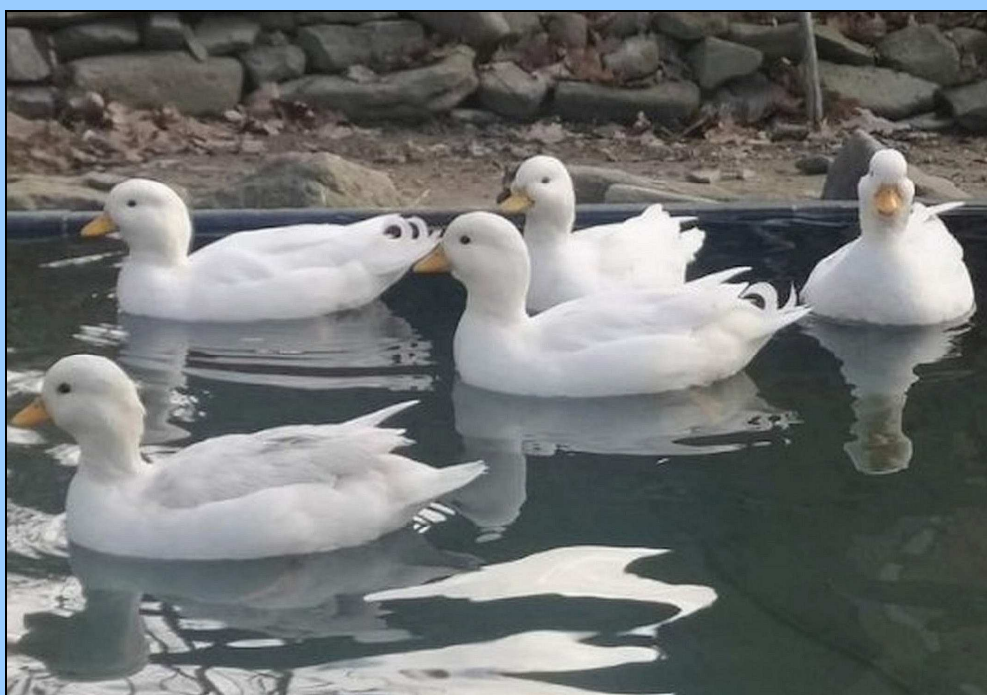

Rasowe gołębie, drób, króliki i inne zwierzęta

Internetowy kwartalnik dla hodowców

Nr 41 (styczeń – marzec 2024)

© Małgorzata Zduńczyk, Zdzisław Jakubanis, Manfred Uglorz

Redakcja: Manfred Uglorz

Korekta: Zdzisław Jakubanis

Skład i opracowanie tekstów: Manfred Uglorz

Redakcja nie odpowiada za nadesłane teksty i zastrzega sobie dokonanie w nich koniecznych zmian.

Przedruk, odtwarzanie lub przetwarzanie całości lub fragmentów internetowego czasopisma (Rasowe gołębie, drób, króliki i inne zwierzęta [Internetowy kwartalnik dla hodowców]) w mediach każdego rodzaju wymaga zezwolenia Redakcji.

Wszystkie zdjęcia i rysunki wyłącznie dla celów poglądowych.

All photos and drawings for illustrative purposes only.

Alle Fotos und Zeichnungen dienen nur zur Veranschaulichung

Na stronie tytułowej: kaczki wabiące – właściciel i fot. Kacper Płonka

Kontakt: niwela@gazeta.pl

Spis treści

Manfred Uglorz, *Gołąb chiński*, 2

Manfred Uglorz, *Niemiecki karzełek*, 8

Manfred Uglorz, *Amadyna obrożna*, 12

Zdzisław Jakubanis, *Pstrągi*, 14

Propozycje wzorców, 21

Limburski kapucyn • Buga • Pawik węgierski • Koloński lotny •
Japoński • Srokacz trójbarwny

Józef Stoch, *Olbrzym polski*, 33

Filatelistyka (opracowanie Zdzisław Jakubanis), 38

Gołąb chiński (EE 609)

N: Chinesentaube, F: Cravaté Chinois, A: Chinese Owl

Obrączka numer 8

Pochodzenie

Gołąb chiński początkowo nazywany był mewką chińską, chociaż od samego początku zauważano, że struktura upierzenia tzw. mewki chińskiej wyraźnie różni się od struktury upierzenia wszystkich znanych mewek w Europie. Dlaczego więc mewka chińska? A przecież to ani to mewka, ani chińska.

W 1879 roku Dietz w czasopiśmie „Columbia” zareagował na artykuł G. Prütza, ogłoszony dwa lata wcześniej w tym czasopiśmie, że miały one pochodzić z Kłajpedy (Memel) nad Bałtykiem i z rosyjskiej Tylży. Stamtąd miały dostać się do Niemiec, a z Niemiec do Francji. Podobnego zdania był później A. Laval.

Reakcję Dietza na pogląd Prütza, wywołana została otrzymaniem wiadomości, że paryski handlarz gołębiami, Destriveaux, otrzymał przesyłkę mewek egipskich, wśród których znajdowały się gołębie odbiegające w wyglądzie od mewek egipskich. Destriveaux nazwał je mewkami chińskimi (za H. Marks, „Huhn-Struktur- und Warzentaunen”, Wittenberg 1980, str. 61nn). To nazwa wymyślona przez paryskiego handlarza gołębi, ponieważ zakładał, że taka egzotyczna nazwa pozwoli mu je sprzedać za duże pieniądze. Przeprowadził więc selekcję tych gołębi i w 1865 roku dostarczył pierwsze okazy tej rzekomo nowej rasy do Drezna dla hodowcy o nazwisku Porsche.

Na uwagę zasługują daty związane z pytaniem, kiedy i skąd pochodzą mewki chińskie.

Według G. Prütza mewki chińskie dostały się do Kłajpedy w 1877 roku, w 1865 roku zaś wysłane zostały z Paryża do Drezna. Oczywiście więc było dla Dietza, że mewki chińskie pochodzą z Północnej Afryki i południowej Europy, a nie z Kłajpedy.

Pochodzenie mewki chińskiej, obecnie gołębia chińskiego, rozstrzyga przede wszystkim wiadomość przekazana w książce z 1797 roku A.R. Algary'ego z Madrytu.

Według Prütza

Algary pisze, że mewki egipskie i podobne im gołębie, były używane w Hiszpanii jako gołębie pocztowe. Pamiętać należy, że większa część Hiszpanii przez kilka wieków została opanowana przez Maurów z północnej Afryki, a ich obecność wycisnęła piętno na wielu dziedzinach życia rdzennej ludności Półwyspu Iberyjskiego. Tu, te gołębie, „pracujące w przekazywaniu wiadomości, były bardzo dobrze znane i doceniane”.

Niektórzy autorzy twierdzą, że jeśli mewki egipskie (afrykańskie) zostaną sparowane z jakobinami starego typu, przodkami współczesnych perukarzy, to ich potomstwo przypomina najbardziej pierwotne mewki chińskie. I prawdopodobnie obecne te gołębie są potomkami takich kniarzeń oraz długiej selekcji. Z tego też wynika, że mewka chińska, obecnie gołąb chiński, ani to mewka, ani chińska, ale niech pozostanie gołąb chiński, bowiem

dosyć zamieszania było wokół pochodzenia gołębia chińskiego. W jego historii na kontynencie Europejskim miały miejsce różne domysły i przypuszczenia, pomyłki i fałszywe opinie, a także oszustwo biznesowe.

Nie można jednak nie postawić pytania: Dlaczego Lavalie twierdził, że mewki chińskie najpierw pojawiły się w Kłajpedzie na Litwie i w Rosji? (Z tym pytaniem łączy się inne pytanie. Skąd wzięła się mewka mazowiecka? Owszem mazowiecka, ale także nie mewka, lecz gołąb strukturalny.

Może rzeczywiście w Tylży i Kłajpedzie, a może także innych częściach Rosji hodowane były mewki chińskie, podobne do tych, które Destriveaux przesłał do Drezna.

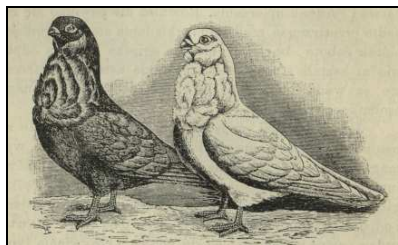
Na rosyjskiej stronie poświęconej mewkom, można znaleźć zdjęcia dwóch współ-

czesnych mewek chińskich, ale także zdjęcie gromadki białych mewek, przypominających mewkę chińską, pokazaną na rysunku w książce Prütza „*Mustertaubenbuch*”,

a więc jak najbardziej pierwotnego typu. Czy dotarły one drogą morską przez Kłajpedę z Chin, jak twierdzi Prütz i Lavallo, czy też Afryki lub Hiszpanii? Zapewnie dotarły z Hiszpanii, w kolejnym imporcie tych gołębi do środkowowschodniej Europy, a nie z Chin. Prawdopodobnie Prütz zasugerował się nazwą tych gołębi, nadaną im przez Destriveaux'a.

Tyle wystarczy tej zawiłej historii gołębia chińskiego. Wspomnieć jednak należy, że o mewce chińskiej w literaturze polskiej wspomina J. Rozwadowski z Krakowa i opierający się na Rozwadowskim A.E. hr. Sumiński („*Hodowla gołębia rasowego*”).

Według Terleckiego

Znacznie więcej o mewce chińskiej pisze Terlecki. A.E. Terlecki pisze, że właściwie nie wiadomo skąd pochodzi mewka chińska. Snuje różne teorie, a więc nie wie, że za jego czasów ponad wszelką wątpliwość przyjmowano, że wywodzi się z północnej Afryki. Jednak Terlecki znacznie wię-

cej wie na temat samej mewki chińskiej niż Rozwadowski i Sumiński. Mewa chińska opisana przez Terleckiego, to mewka starego typu. Wystarczy spojrzeć na rysunek mewki chińskiej, zamieszczonej w jego książce, aby się o tym przekonać.

Charakterystyka ogólna

Gołąb chiński jest gołębiem spokojnym, o ufnym charakterze, krótkim korpusie, szerokiej piersi, głębokiej postawie. Specyficzna dla tej rasy jest struktura upierzenia, która składa się z kołnierza, górnej poduszki, przedziałku, dolnej poduszki oraz poduszki tylnej części mostka.

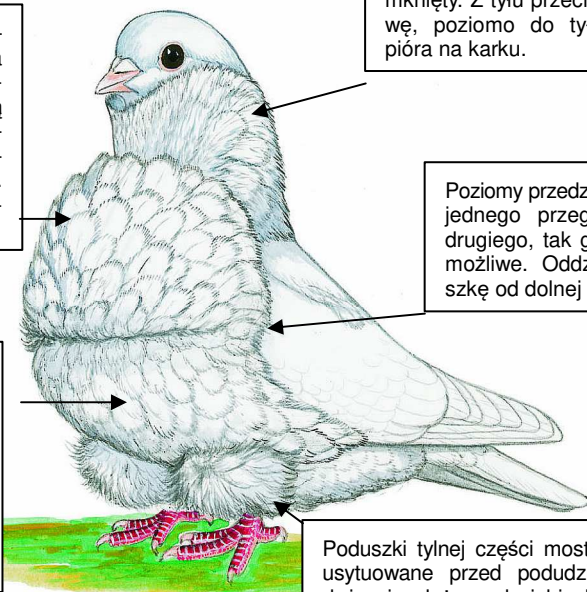
Budowa i struktura upierzenia

Górna poduszka składa się z długich i miękkich, sterzących na zewnątrz i na bok piór piersiowych, bez luk, które składają się na wyjątkową szerokość piersi. Patrząc z boku jest wysklepiona, sięgająca do kołnierza. Dobrze zakrywa obydwie przeguby skrzydeł.

Kołnierz powinien być tak duży, jak tylko to możliwe, szczelnie zamknięty. Z tyłu przechodzi w grzywę, poziomo do tyłu sterzące pióra na karku.

Poziomy przedziałek ciągnie się od jednego przegubu skrzydła do drugiego, tak głęboki jak tylko to możliwe. Oddziela górną poduszkę od dolnej poduszki.

Dolna poduszkę tworzą pióra rosnące do dołu i na boki pomiędzy przedziałkiem a poduszkami tylnej części mostka tworzą dolną poduszkę, która dzięki długości i szerokości przykrywa przeguby skrzydeł.

Poduszki tylnej części mostka tworzą dwa wiry, usytuowane przed podudziami, tworząc jakby dwie niezależne od siebie kule (pufy) z piór po lewej i prawej stronie mostka. Powinny sięgać aż palców.

Głowa gołębia chińskiego jest nieco podłużna, szeroka między oczami, a czoło dobrze wypełnione. Linia czoła, ciemienia i potylicy jest wyraźnie łukowata, bez jakichkolwiek załamań. Szeroko osadzony dziób w głowie, jest mniej niż średniej długości; u białych, tarczowych i z kolorowymi ogonami koloru cielistego; u innych w zależności od koloru upierzenia, a więc od jasnego do czarnego. Gołąb chiński ma **woskówki** gładkie, mało rozwinięte, **oczy** duże, żywe, ciemne u białych, tarczowych i z kolorowymi ogonami; u innych odmian barwnych od pomarańczowych do czerwonych, a **brwi** gładkie i jasne.

Szyja powinna być średniej długości, ale z powodu bogatego upierzenia kołnierza, górnej poduszki i dolnej poduszki jest prawie niewidoczna; ale wydaje się być lekko odchylona do tyłu. **Pierś** musi być tak szeroka, jak to tylko możliwe, w przeciwnym bowiem razie, upierzenie kołnierza, górnej poduszki, przedziałku, dolnej poduszki będzie zniekształcone i wąskie. Tym samym lekko opadające **plecy** w ramionach muszą być tak szerokie, jak to tylko możliwe.

Skrzydła gołąb chiński ma krótkie, a lotki o szerokich chorągiewkach. **Ogon** także jest krótki, zamknięty i składający się z 12 sterówek. **Nogi** ma krótkie, szeroko rozstawione, skoki nieupierzone, ale prawie niewidoczne ze względu na puffy na końcu mostka.

Całe **upierzenie** o szerokich chorągiewkach, jest miękkie i rozwinięte. Dozwolone jest kilka krótkich piórek skręconych lub lokowanych na plecach i ramionach. Jednak nie mogą to być pagony, jak i chorerry.

Rodzaje kolorów i rysunków

Jak bogate jest upierzenie gołębi chińskich, tak też bogate i różnorodne są rysunki i kolory ich upierzenia. Prezentację kolorów i rysunków należy rozpocząć od gołębi jednokolorowych, ponieważ prawdopodobnie pierwsze chińskie mewki były jednokolorowe. Paleta jednokolorowych jest obecnie dość długa. Chowane są gołębie chińskie w kolorze białym, czarnym, srebrzystym, czerwonym, żółtym, niebieskim z czarnymi pasami, niebieskopłowym z ciemnymi pasami, niebieskim oszronionym, andaluzyjskim, niebieskim grochowe, niebieskopłowym grochowe, czerwonopłowym, żółtopłowym, czerwonopłowym grochowe, żółtopłowym grochowe, z oszronioną głową w kolorze czarnym, wielobarwne, kite, kawowozłotym, agatowym w czerwieni i żółci oraz deRoy.

Wszystkie kolory u jednobarwnych powinny być czyste i możliwie nasycone. Przebieg pasów odgrywa jedynie pośrednią rolę. Andaluzyjskie mają czarnoniebieską głowę i szyję, pióra na piersi i brzuchu, a także w ogonie, lecz nieco jaśniejsze, a na skrzydłach pióra ciemnoniebieskie czarno oblamowane, lotki możliwe z ciemnym nalotem (bardzo mało rdzy, lub nieznaczna rdzawość dozwolone). Tygrysie występują w kolorze czarnym, czerwonym, żółtym, plamiste w kolorze czarnym, tarczowe w czarnym, niebieskim z czarnymi pasami, czerwonym, żółtym, niebieskopłowym, czerwonopłowym, żółtopłowym, niebieskim grochowe, niebieskopłowym grochowe, czerwonopłowym grochowe, żółtopłowym grochowe.

Barwnoogoniaste znane są w kolorze czarnym, niebieskim, niebieskopłowym, czerwonym i żółtym. Białotarczowe w czerwonym i żółtym. W tych kolorach także białe z kolorowymi tarczami.

Rysunek tarczowych, z kolorowymi ogonami i białotarczowych, oszronionych i tygrysi, musi być zgodny z tymi rysunkiem innych ras gołębi.

Wielobarwne mają kolor podstawowy kremowy lub migdałowy z możliwie równomiernie rozmieszczonymi cętkami i piórkami w różnych kolorach. Lotki I rzędu i ste-

rówki są barwy od kremowej do prawie białej, z czarnymi lub migdałowego koloru cętkami lub długimi kreskami. Rysunek ten u gołębi starszych jest zazwyczaj ciemniejszy. Samice mają zawsze słabszy rysunek. Kite (kanie) są czarne z mocnym metaliczno-brązowym połyskiem na szyi i piersi oraz mocnym nalotem brązowym na lotkach i sterówkach przy stosinach. Kawowozłote (dun) są barwy kawowej, równomiernie rozłożonej na całym korpusie, z żółtym nalotem na piersi, sięgającym aż na brzuch. Przy stosinach w lotkach i sterówkach powinien być kolor żółty. Agatowe są jednobarwne z mniej lub więcej białymi piórami bez wyraźnie zarysowanego rysunku. Lotki i sterówki są kolorowe z bielą wzdłuż stosin. DeRoy są pomarańczowożółte, pstre lub z plamkami w kolorze mahoniowym. Lotki i sterówki u deRoy są nieco jaśniejsze.

Duże wady

Do wad w budowie zalicza się długi i wąski korpus; wysoką postawę; 'rybi' (łukowato wypukły) plecy; zbyt wybujałą lub ubogą strukturę upierzenia; braki w grzywie; rzadką oraz rozetową poduszkę; krzywy przedziałek; zbyt wiele rosnących do dołu piór w górnej poduszce; zbyt mało piór w dolnej poduszce; otwarty lub przerośnięty kołnierz; jednostronne lub zbyt skąpe poduszki na tylnej części mostka; nastroszone pióra w ogonie; czerwone lub grube brwi. Wady w kolorze jak u innych wad w odpowiednich ubarwieniach.

Uwagi do hodowli

Gołębie chińskie są spokojne, mało wojownicze, ufne. Nie bardzo nadają się do hodowli z innymi, a wojowniczymi gołębiami. Jeśli już pragniemy je trzymać z innymi gołębiami, to najlepiej z mewkami.

Gołębnik powinien być zawsze czysty, głównie ze względu na krótkie nogi i puffy przy końcu mostka.

Jedynie w stanie spoczynku gołębia, można w pełni poznać i ocenić jego strukturę upierzenia. Nigdy nie należy oceniać struktury upierzenia, trzymając gołębia w ręce. Przy ocenie główny nacisk należy położyć na upierzenie, kształt struktury i typ. Głowa, kolor i rysunek należy brać dopiero pod uwagę przy końcu oceny.

Manfred Uglorz

Karzelek niemiecki

N: Deutsche Zwerghühner; F: Naine Allemande, A: German Bantam

Obrączy: 1.0 – , 0.1

Pochodzenie

W. Müller z Magdeburga, w 1911 roku, postanowił wyhodować nową rasę kur karłowatych. Najpierw skrzyżował miniaturowe feniksy z bantamkami. Krzyżówka ta stała się bazą dla dalszych krzyżówek. Otrzymane potomstwo feniksów i bantamek, Müller krzyżował z miejscowymi karzełkami i staroangielskimi bojowcami miniaturowymi.

Krzyżówki wyżej wymienionych ras, okazała się niezwykle udana, a w wyniku dalszej pracy hodowlanej, powstała piękna, o szlachetnej budowie rasa, która bardzo szybko stała się popularna, tak że w 1916 roku władze Niemieckiego Związku Drobiu poleciły opracowanie dla niej wzorca. Już w następnym roku pierwsze egzemplarze niemieckiego karzelka pokazano na wystawie w Berlinie. Pomimo trwania I wojny światowej, szybko rosła liczba hodowców niemieckich karzelków. Obecnie klub niemieckiego karzelka liczy około kilkaset hodowców.

Charakterystyka ogólna

Karzelki niemieckie – to zwinne, miłe, żywotne i pełne temperamentu kurki, z podługim tułowiem, o pięknej walcowatej formie, z przylegającymi skrzydłami i dość długim ogonem. Bardzo szybko adaptują się na nowym terenie i oswiają. Kogut waży około 0,75 kg, kurka zaś około 0,6 kg. Nośność jest dość dobra. Wzorzec przewiduje od 80 do 100 jajek w roku od jednej nioski. Niektóre kurki mogą znieść nawet około 120 jajek. Masa jajka o skorupce od białej do kremowej, powinna wynosić około 30 g.

Cechy rasowości koguta

Sylwetka koguta podobna jest do sylwetki bażanta.

Głowa koguta jest stosunkowo mała, krótka i dobrze wypełniona. **Policzki** są czerwone, o delikatnej strukturze, niepokryte piórami. **Grzebień** jest pojedynczy, mały, o delikatnej strukturze, z równomiernie wyciętymi ząbkami i wolno stojącą blaszką; **zausznicę**: białe, gładkie, w kształcie serca; **oczy** błyszczące, ciemnoczerwone, zaś **dzwonki** małe i podługnie zaokrąglone.

Kogut ma krótki, lekko wygięty, ciemnorogowy **dziób**.

Głowa koguta

Tułów u koguta jest w formie walca, z opływową linią, dwukrotnie dłuższy aniżeli wysoki i noszony w pozycji poziomej. **Szyja** jest więcej niż średniej długości, lekko zgięta i z bogatą grzywą.

Długi i prosty **grzbiet**, przechodzi w łagodnej linii, bez jakiegokolwiek załamania aż do linii ogona, ale **ramiona** są mało uwydatnione, przykryte grzywą.

Skrzydła koguta są mocno przylegające do ciała, nie wystające poza korpus, a siodło pełne i bez jakiegokolwiek wyraźnego kąta przechodzi w linię **ogona**,

który jest długi, bogato upierzony, pięknie wygięty, o szerokich i licznych sierpówkach, zwężających się ku końcom. Ogon jest tylko nieco podniesiony, jednak końce sierpówek nie powinny sięgać ziemi.

Pierś koguta jest dobrze zaokrąglona, lekko wypięta do przodu i nieco podniesiona, **brzuch** pełny; **podudzia** zaledwie średniej długości i niezbyt widoczne, a **skoki** średniej długości, o delikatnych kościach, szaroniebieskie. **Palce** są średniej długości, o delikatnych kościach i szeroko rozstawione.

Całe **upierzenie** mocno przylega do ciała.

Cechy rasowości kurki

Są podobne jak u koguta, z wyjątkiem tych właściwych dla kury. **Grzebień** kurki jest stosunkowo mały i stojący. **Ogon** dość długi, ładnie zaokrąglony i niezbyt szeroki. Pióra pokrywy **ogona** nie powinny zakrywać sterówek.

Duże wady

Do wad zalicza się: wąski, ociężały lub krótki tułów, płaską pierś, spiczasty brzuch, mocno wklęsłe plecy, obwisłe skrzydła, zbyt podniesiony lub w formie trenu ogon, za długie skoki, czerwone zausznicie u młodych zwierząt, opadający na bok grzebień, za miękkie pióra.

Czarnobiałosrokata

Cytrynowy czarnogronostajowy

Rodzaje kolorów

Wzorzec dopuszcza kilka odmian barwnych, a mianowicie dziką, złocistoszyją, srebrzistoszyją, pomarańczowoszyją, niebieską złocistoszyją, niebieską srebrzistoszyją,

niebieską pomarańczowoszyją, białą czerwonosiodłą, białą, czarną, perłowoszarą, żółtą, żółtą porcelanową, czarnobiałosroką, białą czarnogronostajową, białą niebieskogronostajową, żółtą czarnogronostajową, żółtą niebieskogronostajową, czarną srebrzystopierśną (brzozową), żółtą niebieskogronostajową; cytrynową czarnogronostajową. Możliwe są jeszcze inne odmiany barwne.

Galeria

Białe czarnogronostajowe

Perłowe

Czarne

Pomarańczowoszyi

Srebrzystoszyje

Siodłate

Złotoszyi

żółta czarnogronostajowa

Uwagi dotyczące hodowli

Hodowla wolierowa, tym bardziej klatkowa jest niewskazana. Karzelki niemieckie lubią otwartą, trawiastą przestrzeń, obsadzoną krzewami i niewysokimi drzewami, na której znajdują wiele darmowego pożywienia. W okresie rozplodowym, odpowiednie odmiany barwne powinny być umieszczone w mniejszych zagrodach. Hodowca karzelków niemieckich nie powinien sprzedawać jaj wylęgowych od mieszańców międzyodmianowych.

Odmiana dzika

Manfred Uglorz

Amadyna obroźna

Amadina fasciata

Systematyka

Nazwy:	Łacińskie:	Polskie:	Inne:	
Gromada:	Aves	ptaki	Angielska:	Cut-throat Finch
Rząd:	Passeriformes	wróblowe	Czeska:	Amadina pásikavá
Rodzina:	Estrildidae	astryldowate	Francuska:	Amadine cou-coupé
Rodzaj:	Amadina	Amadina	Holenderska:	Bandvink
Gatunek:	Amadina fasciata	Amadyna obroźna	Niemiecka:	Bandastrild

EKOLOGIA

❖ Zasięg występowania

Amadyna obroźna żyje w różnych częściach Afryki. Występuje w południowej Mauritanii, Senegal, Gambii, w południowej Mauretanii oraz od Sudanu do Ugandy, a więc na terenach, których zarówno w porze suchej, jak i deszczowej panuje dość wysoka temperatura.

Jej trzy podgatunki występują: *A. fasciata Alexander* w Erytrei, Etiopii, Somalii, Kenii, Tanzanii; *A. fasciata meridionalis* w Angoli, Namibii, Mozambiku; *A. fasciata continua* w południowym Zimbabwe, południowym Mozambiku i północnej Republice Południowej Afryki.

❖ Zajmowane stanowisko

Występuje w strefie sawann porośniętych krzewami oraz licznymi akacjami. Pojawia się także na skraju ludzkich osiedli i na polach uprawnych.

MORFOLOGIA

Z budowy przypomina wróbla. Długość jego ciała osiąga od 12 do 13 cm. Ma szary dziób, ciemne oczy i szarożółte skoki. Upierzenie amadyny obroźnej nie jest zbyt atrakcyjne. Zarówno samiec, jak i samica są ubarwione dość niepozornie, w kolorze szarobrazowokremowym, z wyraźnie ciemniejszymi cętkami na głowie i karku. Plecy, pokrywy skrzydłowe i ogon są ciemniejsze, z jaśniejszymi plamkami. Samiec ma na podbródku czerwoną obroź, od której pochodzi nazwa tej amadyny.

HODOWLA

❖ Pomieszczenia do hodowli

Jest to jeden z najwcześniej sprowadzonych do Europy gatunków śpiewających ptaków egzotycznych (XVII w.).

Amadyna obrożna może być hodowana w okresie letnim w dużych, zadaszonych wolierach, obsianych trawą. Wskazane jest, aby w wolierze rosły także krzewy, najlepiej akacjowe, ale może być także hodowana w obszernej klatce skrzynkowej, o wymiarach co najmniej 100 x 50 x 60 cm. Należy pamiętać, że amadyny obrożne, nie mając możliwości fruwania, bardzo szybko się otluszczają, w wyniku czego nie przystępują do rozrodu.

W niewoli pojawiło się na skutek mutacji kilka odmian, między innymi także albinotyczna.

❖ Pokarm

W naturalnych warunkach amadyna obrożna żywi się nasionami traw oraz owadami.

W warunkach hodowlanych powinna otrzymywać pokarm, jaki podaje się też kanarkom. Ptakom tym należy również dostarczać drobne owady i pokarm jajeczny. Amadyny obrożne zjadają chętnie także delikatne listki chwastów, głównie gwiazdnicy.

❖ Rozmnażanie

swojej ojczyźnie nie ma dokładnego okresu zagnieżdżania, chociaż zwykle ma to miejsce w porze deszczowej, ale najczęściej pod koniec pory deszczowej, kiedy wszystkie rośliny trawiaste wydają nasiona.

Amadyny obrożne na wolności budują gniazda w zaroślach, dziuplach, opuszczonych gniazdach wikłaczy, a nawet na dachach domów. W klatkach gniazdują w otwartych skrzynkach, wymoszczonych delikatnym, dostarczonym im materiałem. Samica składa od 4 do 8 jaj, które wysiadują oboje rodzice. Po około 13 dniach wylęgają się młode. Parze rodzicielskiej należy ostrożnie dozować pokarm, aby nie zbudowały nowego gniazda, a samica nie naniosiła do niego nowych jajek, bowiem wtedy rodzice przestaną karmić niesamodzielne jeszcze pisklaki. Młode opuszczają gniazdo po 18 dniach. Są upierzone podobnie do rodziców, ale w barwach bardziej matowych.

Młode osiągają zdolność rozrodczą po jedenastu miesiącach. Najlepiej jednak zacząć je rozmnażać w drugim roku życia.

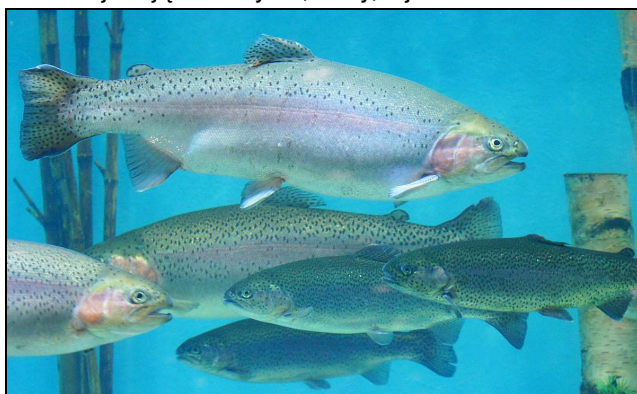
Manfred Uglorz

Pstrągi

Są to ryby słodkowodne, drapieżne z rodziny łososiowatych (*Salmonidae*). Ich naturalnym środowiskiem są czyste, chłodne wody o bystrym nurcie w Ameryce Północnej. Wśród pstrągów wyróżniamy trzy gatunki: pstrąg tęczy (łososiowy – nazwa handlowa) i pstrąg źródłany występujące w wodach Ameryki Północnej oraz pstrąg potokowy, występujący w wodach Europy i innych częściach świata.

Pstrąg tęczy

Pstrąg tęczy (*Oncorhynchus mykiss*) jest rybą zasiedlającą rzeki i zbiorniki zaporowe Ameryki Północnej. Występuje w dwóch formach, jako ryba osiadła i wędrowną, która po wyrośnięciu wędruje do przybrzeżnych wód słonych na żerowanie. Odżywia się skorupiakami, mięczakami, larwami owadów i dorosłymi owadami opadłymi na wodę, a większe sztuki zjadają małe rybki, żaby, kijanki i różne robaki.

Pstrągi tęcze dorosłe i niżej osobniki młode

Pstrąg tęczy jest rybą żarłoczną i w naszych warunkach uważaną za inwazyjną. Do Europy został sprowadzony pod koniec XIX wieku, najpierw do Niemiec, a stąd do innych krajów europejskich i Polski.

Ciało pstrąga tęczego jest wydłużone, bocznie spłaszczone o szerokim trzonie ogonowym. Pokryte jest drobnymi łuskami, srebrzystymi na bokach, niebieskoszarymi lub zielonoszarymi na grzbiecie. U dojrzałych osobników wzdłuż linii bocznej przebiega różowa lub czerwona (purpurowa) wstęga. U samców w okresie tarła na pokrywach tarcz skrzelowych występuje czerwona plama. Na ciele, głównie części grzbietowej, płetwie grzbietowej i ogonowej występują liczne czarne (plamki) kropki, szczególnie dobrze widoczne na całym ciele u osobników młodych. Brzuch jest jaśniejszy, srebrzystożółty. Głowa duża, stanowi 20% całego ciała, ze stosunkowo dużym otworem gębowym tępo zakończonym, z mocnymi szczękami i dwoma rzędami silnych zębów. Oczy ma stosunkowo duże, co sprawia, że doskonale widzi. Potrafi chwycić drobne owady latające nad wodą. Płetwa ogonowa u młodych osobników jest wcięta, natomiast u starszych ryb jest prosta. Na trzonie ogona, na wysokości płetwy odbytovej, znajduje się płetwa tłuszczowa, która jest charakterystyczną cechą ryb łososiowatych.

W warunkach naturalnych Europy, a w tym i Polski, pstrąg tęczy nie rozmnaża się, a osobniki występujące w rzekach lub zbiornikach wodnych pochodzą z zarybiania, uciekły z hodowli lub wpłynęły do rzek z Bałtyku. Jest rybą atrakcyjną dla wędkarzy.

rzy ze względu na swoją waleczność przy złowieniu na wędkę. Przy łowieniu na wędkę nie wolno używać przynęt żywych, tylko przynęty sztuczne (woblery, błyski, sztuczne muchy itp). W naszych warunkach dorasta do długości około 50 cm i masy ciała do 5 kg, a wymiar ochronny wynosi 30 cm, chociaż niektóre źródła podają, że nie ma u nas wymiaru ochronnego.

Pstrąg tęczowy młody

Pstrąg tęczowy jest chętnie chowany i hodowany w Polsce, ze względu na szybkość wzrostu i żarłoczność, ale ma większe wymagania dotyczące jakości wody w porównaniu do karpia. Gospodarstwa pstrągowe są zakładane w sąsiedztwie rzek, potoków, strumieni z czystą, chłodną i dobrze natlenioną wodą, czyli wodą o szybkim nurcie. W specjalnych stawach są chowane ryby przeznaczone do tarła w wieku 3 – 5 lat, przy czym samce dojrzewają w wieku 2 lat, natomiast samice w wieku 3 lat. Tarło jest przeprowadzane od maja do września w wodzie o temperaturze do 10° C. Od jednej samicy można pozyskać do 2000 sztuk ikry, która po zapłodnieniu jest inkubowana przez okres około 30 dni w temperaturze wody 4-10° C. Wylęg po zresorbowaniu woreczka żółtkowego, który trwa około 12 dni jest zdolny do pobierania pokarmu. Wylęg jest karmiony paszą pełnoporcjową, granulowaną, do woli. Po przezimowaniu narybek o wielkości około 8-10 cm jest umieszczany w specjalnych wybetonowanych stawach o wymiarach 5x25m i głębokości około 1 metra, z czystą, chłodną wodą o szybkim przepływie. Karmiony jest ręcznie lub automatycznie granulatem produkowanym na bazie mączki rybnej i mięsnej, z dodatkiem witamin, węglowodanów i składników mineralnych. Stawy są przykryte siatkami chroniącymi ryby przed drapieżnikami. Ryby po kilkunastu miesiącach tuczu i osiągnięciu masy 300-500 gramów są przeznaczone do sprzedaży. Pstrągi możemy konsumować praktycznie w ciągu całego roku, a nie sezonowo jak karpie.

Pstrąg tęczowy, samiec w okresie tarła

Mięso pstrągów jest wartościowym artykułem spożywczym dla człowieka, ze względu na zawartość kwasów Omega-3, w porównaniu do mięsa karpia, które tych kwasów nie zawiera. A ponieważ jest mięsem tłustym zawiera znaczne ilości witamin A, D i E oraz witamin z grupy B. Ponadto zawiera fosfor, selen, wapń, magnez, żelazo i potas, natomiast nie kumuluje metali ciężkich takich jak kadm i rtęć. Dotyczy to ryb z polskich hodowli, a nie pozyskanych z natury, mam na myśli łososie pochodzące z farm hodowlanych w fiordach norweskich.

Pstrągi łososiowe

Pstrągi łososiowe, są to ryby o dawnej nazwie troć wędrowna, których charakterystyczną cechą jest różowe mięso, podobne do mięsa łososia, ale mniej tłuste. Nazwę tę można spotkać na stoiskach rybnych w supermarketach, ale trzeba zapytać, czy jest to pstrąg, czy troć. Różnica powinna być w cenie, na korzyść pstrąga.

Pstrąg łososiowy – na wstępie zaznaczyłem, że może to być nazwa handlowa. W polskich hodowlach hoduje się ryby o różowym mięsie, takim jak ma łosoś, ale to będzie pstrąg, żywiony w określony sposób.

Pstrągi tęczowe karmione granulatem z dodatkiem bioaktywnego barwnika żywności z grupy karotenoidów, astaksantyny (E161) powoduje zabarwienie mięsa ryb na kolor różowy, czyli taki jak u łososia. Barwnik ten jest stosowany w przemysłowym żywieniu ryb łososiowatych i krewetek, ponieważ powoduje różowo-czerwone zabarwienie tkanek u tych zwierząt. Nie ma w tym nic złego, ponieważ mięso takie jest głównym źródłem astaksantyny w diecie człowieka. Preparaty astaksantyny (patrz – Internet) mogą być suplementowane u ludzi w celu poprawy stanu zdrowia w wielu groźnych chorobach lub profilaktycznie, czyli ma szerokie działanie prozdrowotne. Wydaje się zasadne, aby konsumować mięso pstrąga łososiowego 1 – 2 razy tygodniowo z całą jego wartością odżywczą niż codziennie pobierać preparaty z astaksantyną. Astaksantyna w stanie naturalnym występuje w największych ilościach w algach morskich (*Haematococcus pluvialis*), ale może być też otrzymywana na drodze chemicznej.

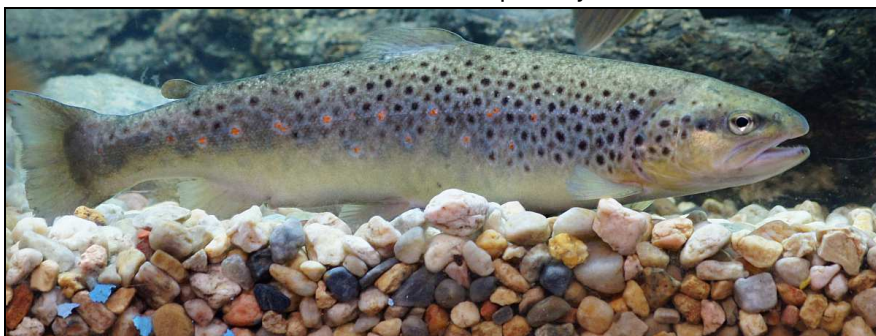

Tkanka mięśniowa pstrąga łososiowego

Pstrąg potokowy

Pstrąg potokowy (*Salmo trutta morpha fario*) jest skarłłą formą troci atlantyckiej, gdy jednak znajdzie się w morzu, szybko upodabnia się do troci. Występuje w Europie i innych kontynentach, gdzie został sztucznie wprowadzony, z wyjątkiem Antarktydy.

W Polsce żyje w górskich rzekach i strumieniach, a także pomorskich i mazurskich rzekach o czystej, zimnej i dobrze natlenionej wodzie. Prowadzi osiadły tryb życia, lubi dno kamieniste, żwirowate z licznymi kryjówkami. Odżywia się bezkręgowcami, które znajduje na dnie, ale także małymi rybkami, kielżami, chruścikami, pijawkami i owadami nad wodą lub opadającymi na wodę. Rośnie bardzo wolno, ale dojrzewa dość szybko, bo w wieku 1-2 lat samce, a samice rok później.

Pstrąg potokowy

W polskich warunkach do tarła przystępuje jesienią od października do końca grudnia. Samica na płycznach rzek, w których przebywa, wygrzebuje zagłębienie w żwirowo-piaszczystym dnie, gdzie składa ikrę w ilości około 1500 sztuk na kg masy ciała. Po zapłodnieniu, inkubacja ikry trwa około 2-4 miesięcy w zależności od temperatury wody. Wylęgu jest niewiele, ponieważ dorosłe pstrągi są kanibalami.

W hodowli, w sztucznych warunkach, młode po podrośnięciu przenosi się do specjalnych stawów do dalszego chowu lub zarybia się określone odcinki rzek.

Pstrąg potokowy ma smukły, torpedowaty kształt ciała, dzięki czemu łatwo i szybko porusza się w silnym nurcie wody. Głowa stanowi 25-27% długości ciała. Uzbrojone szczęki świadczą o drapieżności ryby. U dorosłych samców dolna szczęka jest zakrzywiona ku górze. Zarys tylnej krawędzi pokrywki skrzelowej jest trójkątny. Samice mają krótszą głowę.

Tułów jest pięknie ubarwiony, od seledynowożółtego do brązowego koloru z licznymi czarnymi i czerwonymi kropkami z białymi obwódkami po bokach ciała. Płetwa tłuszczowa u niektórych osobników ma czerwonoróżowe zakończenie.

Osobniki niedojrzałe mają jaśniejsze ubarwienie ciała.

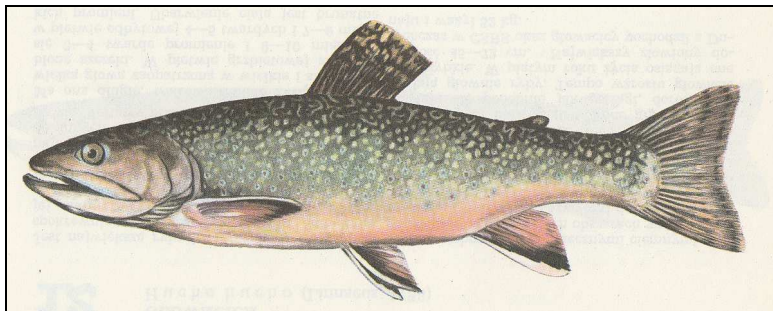
Jest rybą atrakcyjną dla wędkarzy ze względu na waleczność podczas holowania na wędce. Można łowić tylko na przynętę sztuczne. Młode osobniki atakują w wodzie wszystko co się porusza, natomiast starsze osobniki są dużo ostrożniejsze i płochliwe. Złowienie dużego pstrąga o wymiarach powyżej 30 cm jest dużym osiągnięciem dla wędkarza. Dorasta do 80 cm i masy około 5 kg, ale to trwa ładnych kilka do kilkunastu lat, ponieważ rośnie powoli. Ta cecha powoduje, że nie jest brany pod uwagę w hodowli towarowej, mimo że ma tłuste i smaczne mięso.

Wymiar ochronny wynosi 25 lub 30 cm w zależności od rodzaju wody i regionu Polski.

Pstrąg źródlany

Pstrąg źródlany (*Salvelinus fontinalis*) pochodzi z Ameryki Północnej, gdzie zamieszkuje rzeki o czystej i chłodnej wodzie.

Do Europy został przywieziony pod koniec XIX wieku, najpierw do Niemiec, a następnie do innych krajów, w tym do Polski. Jest najmniejszym z pstrągów. Jest mniej płodny i odporny od pstrąga tęczowego, rośnie też wolniej. Lepiej znosi zanieczyszczenia i zakwaszenia wody niż pstrąg potokowy, dlatego w Polsce zaczęto go wprowadzać do rzek, gdzie pstrąg potokowy nie utrzymał się.

Pstrąg źródłany (rysunek)

Żywi się podobnie jak inne pstrągi, bezkręgowcami i drobnymi rybkami. W warunkach naturalnych w Polsce nie rozmnaża się, ale może krzyżować się z trocią, pstrągiem potokowym i tęczowym tworząc hybrydy trudne do identyfikacji gatunkowej. Osobniki, które przystępują do tarła, wybierają okres jesienny od października do stycznia. Narybek, którym są zarybiane rzeki i zbiorniki komercyjne pochodzi z hodowli. W warunkach naturalnych w Polsce pstrąg źródłany dorasta do 45-50 cm i masy około 0,5-1,0 kg.

Jest to ryba atrakcyjna dla wędkarzy, ale nie ma znaczenia gospodarczego.

Podobnie jak inne pstrągi ma ciało wydłużone o smukłym trzonie ogonowym, bardzo małe łuski, ubarwienie grzbietu od brązowego do ciemnego oliwkoszarego, boki z żółtymi lub czerwonymi punktami. Brzuch u samców czerwony w okresie tarła. Płetwy z jasnym obrzeżeniem z wyjątkiem płetwy grzbietowej. Samce są większe od samic, mają większą głowę z obszerną, uzębioną paszczą, której koniec sięga za tylną krawędź oka. Na końcu dolnej szczęki tworzy się wyraźny hak. Płetwa ogonowa u młodych osobników jest wcięta, natomiast u starszych ryb jest prawie prosta. Ta cecha dotyczy wszystkich pstrągów.

Pstrąg źródłany nie ma w Polsce wymiaru ochronnego.

Materiały źródłowe:

- *Ryby słodkowodne Polski*, (Praca zbiorowa), PWN, 1986
- J.Mihalik, F.Reiser, *Nasze ryby*, (rysunek pstrąga źródłanego) PWRiL 1990
- Joanna Grabowska, *Atlas Ryb Polski*, Ringier Axel Springer Polska, 2017
- *Wędkarstwo*, (Praca zbiorowa), Kolekcja Hachette Polska, nr 3,19/2011, nr 32/2012

Zdjęcia ryb w wodzie zostały wykonane na Wystawach Wędkarskich „Rybomania” w Lublinie w latach 2014-17.

Opracowanie i zdjęcia: Zdzisław Jakubanis

Limburski kapucyn (EE 614)

N: Limburger Kragentaube, F: Nonnain Limbourgeois, A: Limburg jakobin

Grupa VII – strukturalne

Obrączka numer 8

Pochodzenie

Limburg (Belgia). Limburski kapucyn – to stara rasa europejska. Jednak około 1900 roku kapucyn z Limburgia prawie wymarł. Sędzia z Limburga, Ivo Hanssen, nie mógł pogodzić się z sytuacją i postanowił zająć się wymierającą rasą. Doprowadził do powiększenia погоłowia kapucynów, wyniku czego około 1975 roku zaistniały przesłanki, aby limburskie kapucyny zostały uznane za rasę.

Charakterystyka ogólna

To gołąb prawie średniej wielkości, średniej wysokości, o lekko uniesionej postawie, z szerokim kapturem i kołnierzem.

Cechy rasowości

Głowa	długa, z dobrze zaokrąglonym przodem i szerokim czołem.
Oczy	żółte do pomarańczowożółtych.
Brwi:	wąskie, koloru zgodnego z barwą upierzenia.
Dziób	średniej długości, barwy cielisty u odmiany białej, czarny u odmiany czarnej, rogowy u czerwonych i żółtych. Woskówki małe, białe i gładkie.
Szyja	średniej długości, szeroka u nasady, z dobrze zaokrąglonym pod-

Pierś

gardłem.

Grzbiet

szeroka, nieco skierowana do przodu, dobrze zaokrąglona.

Skrzydła

szeroki w ramionach i lekko opadający w kierunku ogona.

Ogon

raczej krótkie, noszone normalnie.

Nogi

raczej krótki, noszony w jednej linii z plecami.

Skoki

mniej niż średniej długości

Upierzenie

krótkie, kolor pazurów zgodny z kolorem piór.

przylegające, z wyjątkiem kaptura i kołnierza.

Kaptur: wokół głowy, równy, dobrze wypełniony i szeroki, wznosi się dość wysoko w tyle głowy i kieruje się do przodu mniej więcej do połowy górnej części głowy.

Kołnierz: bogato upierzony, sięga jak najniżej od kaptura w piersi i podzielony jest nisko na pióra skierowane do przodu i w dół. Z przodu szyi i piersi kołnierz jest prawie zamknięty, oczy i przód głowy pozostają wyraźnie widoczne.

Rysunek i kolory

Znane są tylko jednobarwne, w kolorze białym, czarnym, kawowym, czerwonym i żółtym. Kolory powinny być czyste.

Duże wady

Zbyt wąska pierś; zbyt wysoka postawa; płaska głowa; za mały kaptur i kołnierz; kaptur zbyt niski, zbyt płaski lub zbyt pionowy, brak podziału w piórach kołnierza; niewłaściwy kolor oczu, nieczysty kolor upierzenia.

Uwagi dotyczące oceny

Wygląd ogólny – sylwetka – kaptur i kołnierz – głowa, oczy i dziób – ubarwienie

Według wzorca EE

Buga (EE 62)

N: Buga-Taube, F: Pigeon de Buga, A: Buga pigeon
Grupa I – Uformowane
Obrączka numer 12

Pochodzenie

Szeged i jego okolice (Węgry). Dawniej nazywano go gołębiem chłopskim.

Charakterystyka ogólna

Gołąb większy niż średniej wielkości i o krępej budowie. Mocne, opierzone nogi, o nieco uniesionej sylwetce i długości ciała od 35 do 40 cm.

Cechy rasowości

Głowa

szeroka, dość długie czoło przechodzi w nieco płaskie ciemię, kark zaokrąglony. Koronka jest muszelkowa, wystaje ponad ciemię, rozciąga się od ucha do ucha, bogata w pióra i zakończona jest dwoma rozetami. Na karku przechodzi w grzywę.

Oczy

ciemne.

Brwi

drobnoziarniste, jednorzędowe i blade.

Dziób

średniej długości, jasny, gruby u nasady, lekko skierowany w dół. Górna część dzioba u czarnych, niebieskich i niebieskich grochowych może być z ciemną pigmentacją. Woskówki gładkie i białe przypudrowane.

Szyja

średniej długości, gruba, noszona pionowo, u podstawy mocna i zwężająca się w kierunku głowy. Podgardle dobrze zaokrąglone.

Pierś

szeroka, dobrze umięśniona, lekko wypukła, umiarkowanie unie-

Plecy

siona.

Skrzydła

szerokie przy ramionach, lekko opadające w kierunku ogona i stopniowo zwężające się.

Ogon

przylegają do ciała. Tarcze skrzydłowe szerokie, ramiona częściowo przykryte piórami z tyłu szyi. Lotki I rzędu spoczywają na szerokich piórach ogona, ale nie sięgają jego końca.

Nogi

zgodny z linią pleców. Sterówki w liczbie 12, szerokie i dobrze zwarte.

Upierzenie

średniej długości, umiarkowanie szeroko rozstawione, bogate upierzenie przykrywa również pazurki.

zweite, przylegające do ciała.

Rodzaje kolorów

U jednobarwnych biały, u sercatych czarny, niebieski, niebieski grochowy, czerwony, żółty.

Rysunek

Głowa i śliniaczek biały (z wyjątkiem koronki). Brzegi śliniaczka biegną pionowo w dół po bokach; u dołu, szerokim łukiem oddzielony jest od kolorowej szyi. Również białe są skrzydła, pierś, brzuch, podudzia i upierzenie nóg. Kolorowa plamka na czubku głowy sięga koronki, ale nie dotyka oczu po obu stronach.

Duże wady

Niska i wąska postawa; długie nogi; zbyt uniesiona pierś; obwisłe skrzydła; żółte lub perłowe oczy; czerwone brwi; długi, cienki dziób; wąska koronka, brak rozet, otwarty śliniaczek, wady rysunku i w kolorach, niekompletne upierzenie nóg.

Dane do oceny

Ogólne wrażenie – budowa ciała – nogi – postawa – sylwetka – rysunek – dziób – oczy – upierzenie.

Według wzorca węgierskiego

Pawik węgierski (EE 612)

N: Ungarische Pfautaube, F: Queue de Paon Hongrois, A: Hungarian Fantail
Grupa VII – strukturalne
Obrączka numer 10

Pochodzenie

Został wyhodowany na Węgrzech w latach 90. XIX wieku przez Gézę Parthay (1861 – 1914) z pawików angielskich, szkockich oraz indyjskich.

Charakterystyka ogólna

Gołęb średniej wielkości, z uniesioną klatką piersiową, długim mostkiem i krótkimi plecami, charakterystycznie uniesionym, lekko lejkwatym ogonem, średniej długości dziobem, nieco upierzonymi stopami.

Cechy rasowości

Głowa	mała, lekko wydłużona, zaokrąglona we wszystkich kierunkach, gładka.
Oczy	u białych ciemne, u kolorowych pomarańczowe.
Brwi	wąskie, białe są jasne, cieliste, kolorowe są szare.
Dziób	średniej długości, delikatnej budowy, łączy się z czołem z lekkim załamaniem. Końcówka górnej części dzioba lekko wygięta, a jej kolor odpowiada kolorowi upierzenia. Woskówki małe i gładkie.
Szyja	smukła, z wdziękiem i elegancko zakrzywiona. Jej długość jest równa długości pleców, a głowa leżąca na poduszce ogonowej w pozycji paradej dotyka luźno poduszki ogonowej, nie może przebić się przez sterówki.
Pierś	szeroka, pełna, noszona możliwie najwyżej. W pozycji paradej

	najwyższy punkt czubka głowy znajduje się na wysokości połowy ogona
Plecy	krótki, szeroki w ramionach. Długość od karku do poduszki ogonowej wynosi 3-4 cm.
Skrzydła	tarcza cienka, zamknięta, ściśle wygładzona, noszona pod skrajnymi piórami ogona, dotykająca ziemi.
Ogon	proporcjonalny do tułowia, okrągły jak talerz, lekko lejkowaty, prawie pionowy. Zewnętrzne pióra dotykają ziemi po obu stronach. Sterówki są długie i szerokie, zachodzą na siebie w uporządkowanym rzędzie. Końce sterówek mogą być lekko postrzępione (długość 1-2 cm). O wartości ogona nie decyduje liczba sterówek, ale ich szerokość, długość i postawa.
Nogi	Umiarkowanie krótkie, gęsto pokryte drobnymi piórami aż do pazurów. Sąsiadujące pióra na palcach zachodzą na siebie, pióra skrajnych palców długości około 1cm leżą na ziemi.
Upierzenie	twarde, gęsto zamknięte

Kolory i rysunek

Biały, niebieski, niebieski grochowy, niebieski z pasami, czarny, czerwony, czerwony grochowy, żółty, brązowy, srebrzysty, biały z kolorowym ogonem, kolorowy z białym ogonem, biały z kolorowym cętkowanym ogonem.

Duże wady

Nisko noszona pierś, ordynarny kształt głowy, szyi i tułowia; ogon nie tworzący co najmniej trzech czwartych koła, mała średnica ogona lub luki w ogonie. Ogon noszony zbyt ukośnie, Słabe lub za obfite upierzenie nóg

Dane do oceny

Ogólny wygląd – sylwetka – ogon – głowa – upierzenie nóg – kolor

Według wzorca węgierskiego

Koloński lotny (EE 827)

N: Kölner Tümmeler, F: Culbutant de Cologne, A: Cologne Tumbler

Grupa IX – lotne

Obrączka numer 8 u gładkonogich, u łapciastych 11

Pochodzenie

Holandia; od końca XIX wieku był hodowany w okolicach Kolonii jako gołąb lotny, a od 1920 roku pracowano w Niemczech nad jego uszlachetnieniem.

Charakterystyka ogólna

Średniej wielkości, o dosyć głębokiej postawie, wypełnionej i szerokiej piersi, opadającym korpuse, i o harmonijnych proporcjach.

Cechy rasowości

Głowa	gładka, wypłniona, szczególnie z boków, czoło przy dziobie szerokie, lekko podniesione, zaokrąglone. Ciemie łagodnie zaokrąglone, najwyższy punkt głowy nad oczami, linia głowy łagodnie przechodzi w potylicę i kark.
Oczy	czyste, perłowe, usytuowane w środku głowy.
Brwi	równe, wąskie, odkryte, zależne od koloru upierzenia i rysunku.
Dziób	średniej długości, mocny, z czołem tworzy rozwarty kąt, nie skierowany zdecydowanie ku dołowi, barwa zależna od koloru upierzenia i rysunku.
Szyja	pełna u podstawy, w kierunku głowy zwężająca się, podgardle dobrze zaokrąglone.

Pierś	szeroka i dobrze zaokrąglona.
Plecy	dosyć szerokie, opadające.
Skrzydła	przylegające, dobrze przykrywające plecy, lotki spoczywające na ogonie, nie sięgające końca ogona.
Ogon	średniej długości, z plecami tworzy jedną linię.
Nogi	krótkie, skoki nieupierzone lub z dobrze upierzonymi łapcami, mocno przykrywającymi palce, piórami skierowanymi na zewnątrz, z bogatymi piórami sępiami. Kolor pazurków u białolotych, białoogoniastych, białolotych białoogoniastych oraz srok bez znaczenia, u pozostałych zgodne z kolorem dzioba.
Upierzenie	szerokie pióra, dobrze przylegające do ciała.

Rodzaje kolorów

Jednobarwne (łapciaste i gładkonogie): niebieskie bez pasów, niebieskie z czarnymi pasami, niebieskie grochowe, niebieskie oszronione, niebieskopłowe z ciemnymi pasami, niebieskopłowe bez pasów, niebieskopłowe grochowe, jasnoszare z ciemnymi obramowanymi piórami, czerwopłowe, czerwone grochowe, żółtopłowe, żółtopłowe grochowe, czarne, andaluzyjskie, czerwone, żółte, białe.

Tygrysie z różami (łapciaste i gładkonogie): czarne, czerwone i żółte.

Białolote, białoogoniaste, białolote białoogoniaste (łapciaste i gładkonogie): niebieskie z czarnymi pasami, niebieskie grochowe, niebieskie oszronione, niebieskopłowe z ciemnymi pasami, niebieskopłowe grochowe, czarne, czerwone, żółte.

Sroki (tylko gładkonogie): niebieskie, niebieskie grochowe, niebieskopłowe, niebieskopłowe grochowe, czarne, czerwone, żółte.

Krymki (tylko gładkonogie): niebieskie, niebieskopłowe, czarne, czerwone, żółte.

Kolory i rysunek

Niebieski w zwykłej tonacji barwy, z niebieską głową, szyją z połyskiem; niebieskie z czarnymi pasami lub z czarno grochowe; niebieskopłowe z ciemnymi pasami lub z ciemno grochowe. Niebieskie i płowe z czystymi tarczami na skrzydłach (bez pasów). Czerwopłowe z winnoczerwoną głową, szyją, pasami i grochowatością, ogon jasnopielaty. Pasy wąskie i przechodzące przez całe skrzydła. Grochowe o możliwie równym rysunku. Jasnoszare z ciemno oblamowanymi piórami mają jasnoszary podstawowy kolor, głowa, górna część szyi nieco ciemniejsza. Pióra na skrzydłach, jak również lotki ciemno oblamowane. Nieco rdzawy nalot na szyi jest dopuszczalny. Niebieski oszroniony z mniej lub więcej z białym nalotem na niebieskim upierzeniu (grizzly faktor), z ciemnymi pasami. Czarne, czerwone, żółte z w intensywniej tonacji. Kolor na szyi u czarnych zdecydowanie zielonkawo lśniący, u czerwonych i żółtych z połyskiem purpurowym. Andaluzyjskie posiadają czarnoniebieską głowę i szyję, pierś, brzuch i ogon nieco jaśniejsze. Każde pióro na jasnej tarczy czarno oblamowane, lotki z ciemnym nalotem. Nieco rdzawe dozwolone. U białych biel czysta.

Jednobarwne

Czerwone, żółte, białe (dziób woskowy, brwi blade). Żółtopłowe, żółtopłowe grochowe (dziób jasnorogowy, brwi blade). Niebieskopłowe, niebieskopłowe grochowe (dziób ciemnorogowy, brwi jasnoszare). Czerwopłowe, czerwopłowe grochowe (dziób cie-

mnorogowy, brwi jasnoszare. Niebieski, jasnoszare ciemno oblamowane (dziób ciemny, brwi ciemne). Czarne, andaluzyjskie (dziób czarny, brwi czarne)

Tygrysie z różami są jednobarwne z białymi różami na skrzydłach, równomiernie rozłożonymi w okolicach łokci, z białym trójkątem między ramionami (serce). Barwny pas oddziela różę od łokci i serca. Dziób i brwi jak u jednobarwnych.

Białolote mają od 7 do 10 białych lotek, przynajmniej 2 białe piórka w skrzydełku po każdej stronie. Dziób i brwi jak u jednobarwnych.

Białoogoniaste mają biały ogon z piórami pokrywowymi i klinem. Dziób i brwi jak u jednobarwnych.

Białolote białoogoniaste: jak u białolotych i białoogoniastych. Łapciaste białolote i białolote białoogoniaste mają kolorowe sępie pióra, łapcie białe. Dziób i brwi jak u jednobarwnych.

Sroki są z rysunkiem sroczym i z kolorową głową. Brwi blade, dziób barwy wosku u czarnych (pożądany), czerwonych i żółtych, u niebieskich ciemny, u niebieskopłowych ciemnorogowy.

Krymki mają kolorowy ogon z piórami pokrywowymi i klinem, na głowie kolorową krymkę, której linia biegnie wokół głowy, od kącików dzioba, pod oczami aż do tyłu głowy. Pozostałe upierzenie jest białe. Brwi blade, dziób barwy woskowej pożądany.

Duże wady

Wąski i długi korpus, niezbyt szeroka pierś, zbyt opadające plecy, wysoka postawa, kanciasta głowa, brak rozwartego kąta między dziobem a czołem, żyła, końska szyja, nieczyste tęczęwki, czerwone brwi, za długi lub za krótki, cienki dziób, dziób skierowany ku dołowi, nieczyste kolory dzioba, słabe upierzenie pleców, luźne pióra, nieczyste i niewyrównane kolory, niewłaściwe rysunki, u łapciastych za krótkie łapcie, braki w upierzeniu łapci i sępich piór.

Dane do oceny

Wygład ogólny – forma korpusu i postawa – głowa – oczy i brwi – kolor i rysunek.

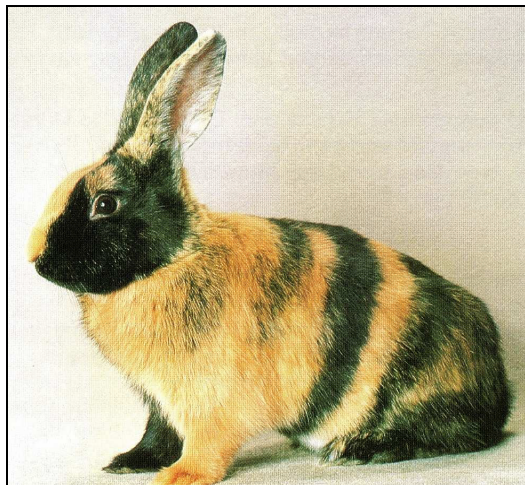
Według wzorca EE

49. Japoński (J)

EE: Japaner (J)

Grupa II: rasy średnie

Genotyp: AbjCDg/AbjCDg

Pozycje do oceny:	Punkty:
1. Typ, kształt i budowa ciała	20
2. Waga	10
3. Okrywa włosowa	20
4. Rysunek głowy	15
5. Rysunek tułowia	15
6. Barwa okrywy	15
7. Opieka i zdrowie	5
Razem	100

1. Typ, kształt i budowa ciała

Tułów o cylindrycznej budowie, krępy, jednakowo szeroki z przodu i z tyłu, z tyłu dobrze zaokrąglony; linia grzbietu równa. Głowa jest mocna i osadzona blisko tułowia. Uszy od 11,0 do 13,0 cm, o mocnej tkance i odpowiadają długości ciała. Kończyny są średniej długości. Samica ma nieco delikatniejszą budowę i jest pozbawiona podgardla. Jednak w przypadku starszych samic dopuszczalne jest małe, dobrze uformowane podgardle.

Małe wady: zobacz „Ogólne”.

Duże wady: zobacz „Ogólne” oraz długość uszu mniejsza niż 10,0 cm i większa niż 14,0 cm.

2. Waga

Ocena wagi

Kg	od 2,75 do 3,25	ponad 3,25 do 3,75	ponad 3,75 do 4,50
Punkty	8	9	10

Normalna waga wynosi ponad 3,75 kg, minimalna waga 2,75 kg, maksymalna 4,50 kg

3. Okrywa włosowa

Futro jest gęste, wyrównane, sierść niezbyt długa. Uszy są dobrze owłosione.

Małe i duże wady: zobacz „Ogólne”.

4. Rysunek głowy i uszu

Charakterystyczny dla kolorystyki głowy królika japońskiego jest przemieniczny kontrast pomiędzy kolorami. Jeśli jedna strona głowy jest czarna, to druga powinna być żółta

lub żółta marmurkowa, ucho zaś strony głowy czarnej powinno być żółte lub żółte marmurkowe, a strony żółtej czarne.

Małe wady: brak wyraźnego podziału przemianego rysunki głowy i uszu.

Duże wady: całkowicie jednolita głowa żółta lub czarna po obu stronach.

5. Rysunek tułowia

Kolory – czarny i żółty – są rozmieszczone nieregularnie na całym ciele, bez większego znaczenia w jakiej kolejności. Lewa połowa piersi i lewa przednia kończyna w tej samej barwie lecz odwrotnie niż nad nią zabarwiona połowa głowy. Dotyczy to także prawej strony piersi. Linia dzieląca obie barwy powinna przechodzić na piersi równo w środku. Na każdej stronie tułowia powinny się znajdować cztery barwne, poprzeczne (pionowe) pasy o zabarwieniu przeciwnym, czarnym i żółtym, z tym, że na grzbiecie żółty pas przechodzi w czarny i na odwrot. Dopuszczalna jest nierówna ilość pasów na stronach korpusu.

Małe wady: duże plamy koloru (ponad jedna trzecia długości tułowia); kończyny przednie jednolicie ubarwione, również jednolity kolor piersi.

Duże wady: nie przeplatane, rozmyte plamy kolorystyczne na tułowie. Mniej niż trzy pasy na jednej stronie.

6. Barwa okrywy

Królik japoński jest dwukolorowy. Dwa kolory czarny i żółty powinny dobrze się wyróżniać. Kontrast pomiędzy nimi powinien być wyraźny. Poszczególne pola kolorów powinny być czyste, bez mocnego podkreślania kolorów rysunku. Pola kolorów powinny być intensywne w środku i mieć dobry połysk. Żółty może się nieco różnić, ale kolor bardziej intensywny jest kolorem lepszym. Kolor brzucha jest bardziej matowy. Oczy są brązowe, pazurki w kolorze rogowym. Na brzuchu, białe plamki lub wewnątrz pola kończyn oraz spodniej strony ogona, przy ocenie nie bierze się pod uwagę. Kolory tracą jasność u zwierząt wieloletnich, co także nie bierze się pod uwagę.

Małe wady: lekko zabrudzone, przeplatane kolory.

Duże wady: białe plamki lub większe obszary na górnych partiach ciała; białe znaki na nosie lub palcach. Inna barwa oczu i pazurków od wymaganej.

7. Opieka i zdrowie

Zobacz „Ogólne”.

51. Srokacz trójbarwny (Strb)

EE: DreifarbenSchecken, w Niemczech nadreński srokacz (Rheinische Schekken) (DrfSch)

Grupa: rasy średnie

Genotyp: AbjCDgK/AbjCDgk

Dane do oceny:

Punkty:

1. Typ, kształt i budowa ciała	20
2. Waga	10
3. Okrywa włosowa	20
4. Znaki na głowie	15
5. Znaki na tułowie	15
6. Kolor	15
7. Stan opieki	5
Razem	100

1. Typ, kształt i budowa ciała

Tułów lekko wydłużony, o cylindrycznym kształcie, jednakowo szeroki z przodu i z tyłu; z tyłu dobrze zaokrąglony, a linia grzbietu jest równa; głowa mocna i krótko osadzona na tułowie; uszy o mocnej strukturze, od 11,0 do 13,0 cm długie i odpowiadają długości ciała. Samica jest nieco delikatniejsza od samca i pozbawiona podgardla. W przypadku starszych samic dopuszczalne jest małe, dobrze uformowane podgardle.

Małe wady: zobacz „Ogólne”.

Duże wady: zobacz „Ogólne” oraz długość uszu mniejsza niż 10,0 i większa niż 14,0 cm.

2. Waga

Skala ocen wagi

Kg	od 2,75 do 3,25	ponad 3,25 do 3,75	ponad 3,75 do 4,50
Punkty	8	9	10

Normalna waga wynosi ponad 3,75 kg, minimalna 2,75 kg, maksymalna 4,50 kg.

3. Okrywa włosowa

Okrywa włosowa jest gęsta, włosy ościste niezbyt długie. Uszy są dobrze owłosione.

Małe i duże wady: zobacz „Ogólne”.

4. Znaki na głowie

Rysunek głowy składa się z następujących znaków: motylka, pierścieni wokół oczu, punktów na policzkach wzoru uszu.

a) Motylek powinien być dobrze ukształtowany. Składa się z pięknie zaokrąglonego kolca i pełnych skrzydełek, otaczające także dolną szczękę po obu stronach.

b) Oczy otoczone są kolorowym, równymi pierścieniami, które w żadnym miejscu nie stykają się z innymi znakami, a także muszą być zamknięte i równomiernie szerokie.

c) Punkty na policzkach nie mogą dotykać żadnych innych znaków i mają kształt okrągły lub owalny.

d) Uszy są całe kolorowe, a podstawa uszu jest ostro zaznaczona u nasady.

Małe wady: postrzępiony motylek, nieforemny kolec, jednostronny brak oprawy dolnej szczęki. Nierówne lub grube pierścienie wokół oczu; nieczysta podstawa uszu; nieczysta głowa.

Duże wady: niekompletny motylek; brak kolca; ząbki na motylku; całkowicie brak obramowania dolnej szczęki; zamknięte obramowanie na dolnej szczęce; brak jednego lub obu punktów policzkowych; brak obramowania szczęk; przerwy w ocznych pierścieniach; połączony motylek z rysunkiem uszu.

5. Znaki na tułowi

Znaki na tułowi składają się z pasa na grzbiecie oraz po bokach tułowia.

a) Pas na grzbiecie (szeroki około 2 cm) biegnie od szyi do końca ogona.

b) Znaki boczne są równomiernie rozmieszczone na bokach i nogach po obu stronach, po 6 do 8 plam na każdej stronie, które nie powinny być zbyt duże i nie mogą się z sobą stykać. Wszelkie plamki na klatce piersiowej, brzuchu, nogach i spodniej stronie ogona, nie są brane pod uwagę.

Małe wady: postrzępiony lub nierówny, za szeroki lub za wąski pas na grzbiecie. Przerwany pas na grzbiecie. Znaki boczne nieznacznie stykające się z pasem grzbietowym; słabe, nierówne znaki boczne. Znaki boczne tworzące łańcuch po obu stronach lub na jednej stronie. Punkty na szyi oddalone o mniej niż 2 cm od pasa na grzbiecie nie są uważane za punkty łańcuszka.

Wady duże: wyraźnie przerywany pas grzbietowy; wyraźnie związane z sobą znaki boczne z pasem grzbietowym. Więcej niż dwa wolnostojące znaki w łańcuchu po jednej stronie; mniej niż trzy znaki boczne lub nierówna ilość znaków po obu stronach. Całkowity brak znaków.

6. Kolor

Podstawowym kolorem jest czysta biel, zarówno w warstwie wierzchniej jak i w podszyciu. Kolory znaków: czarny i żółty, muszą być obecne we wszystkich elementach rysunku z wyjątkiem punktów policzkowych i muszą być możliwie wolne od włosków w innym kolorze. Nie uwzględnia się małych białych plamek na szyi i pasa na grzbiecie od szyi do końca łopatek oraz w obszarze ogona aż do wierzchniej strony ogona. Włosy przewodnie są pigmentowane. Oczy są brązowe; pazurki pozbawione pigmentu (białe). Znana jest także odmiana niebiesko-żółto-biała. Oczy u tej odmiany są niebieskoszare.

Małe wady: żółtawy lub szarawy odcień koloru podstawowego. Przewaga jednego koloru znaku na rysunku głowy, z wyłączeniem punktów policzkowych. Nieczyste lub lekko przeplatane białymi włosami brzegi szczęk. Przewaga jednego koloru rysunku w rysunku kadłuba. Małe białe plamki w znakach na głowie.

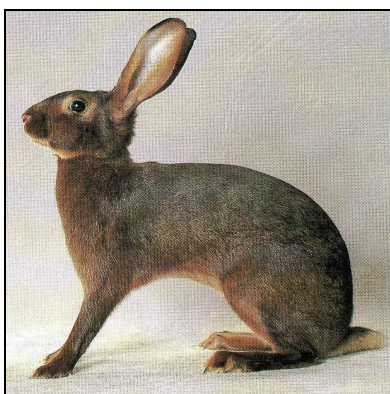
Duże wady: biały czubek kufy; biała rozcięta warga. Brak koloru znaczeń w motylku, w pierścieniach ocznych, na uszach, na pasie grzbietowym lub po jednej stronie. Bardzo nieczyste ślady przeplatane białymi włoskami. Białe plamki na motylu, w pierścieniu w kolorze ucha lub na pasie grzbietowym (z wyjątkiem obszaru łopatek i ogona). Kolor oczu lub pazurków inny niż wymagany.

7. Zdrowie i opieka

Zobacz „ogólne”

* * *

W następnym numerze wzorce zajęczaków

Olbrzym polski

Hodowca Drobego Inwentarza, 10/1970, s. 21-23

Trwające od wielu wieków i niezmiennie przyjazne stosunki pomiędzy Polską i Węgrami sprawiły, że także w dziedzinie hodowli gołębi łączą nas wspólne upodobania i zainteresowania. Więzy pokrewieństwa zachodzące między kilku polskimi i węgierskimi rasami gołębi krótkodziobych są faktem powszechnie u nas znanym. Mniej znany natomiast jest fakt pokrewieństwa polskich i węgierskich gołębi olbrzymich. Pokrewieństwo to było tak bardzo bliskie, że powstało pytanie, czy słuszne jest utrzymywanie nadal w nazewnictwie rozdziału na „polskie” i „węgierskie” olbrzymy, skoro gołębie te w swym ogólnym wyglądzie rasowym są do siebie niemal zupełnie podobne. Rozstrzygnięcie kwestii w sprawie pochodzenia, a tym samym właściwej nazwy tych gołębi, nie jest łatwe i mogłoby stać się niepotrzebnie powodem sporów.

Postanowiono więc zlikwidować ten problem podobnie jak zlikwidowany został problem istnienia garłaczy pomorskich i staroholenderskich czy garłaczy staroniemieckich i węgierskich, a zatem gołębi występujących na różnych terenach, które – z wyjątkiem nazwy – prawie niczym nie różniły się między sobą. Wprowadzenie we wzorcach dla tych gołębi niezbyt wielkich, ale mimo to dość istotnych zmian, świadczących o lokalnych odmiennościach w ich rasowym wyglądzie, sprawę rozwiązało. Rozwiązanie może niezbyt przekonywujące, ale formalnie wszystkie te odmiany figurują na liście ras gołębi garłaczy. Podkreślenie i uwydatnienie w przepisach wzorca odmienności wyglądu rasowego olbrzymia polskiego i węgierskiego stało się potrzebą chwili również z tej przyczyny, że już od czasu pierwszej wojny światowej polskie gołębie olbrzymie egzystują u nas w stanie szczątkowym, a ostatnio prawie się ich już nie spotyka.

O ile wiadomości o istnieniu polskich olbrzymów i opisy naszych gołębi pojawiły się w literaturze światowej już w końcu ubiegłego wieku, o tyle okoliczność istnienia olbrzymów węgierskich nie była hodowcom gołębi powszechnie znana. Dopiero w roku 1960 doszło na Węgrzech do opracowania wzorca dla tamtejszego olbrzyma i pierwsze obszernie o nim opisy pojawiły się w książkach węgierskich i niemieckich. Nie znaczy to jednak, że olbrzymy węgierskie stanowią produkt hodowli węgierskiej z lat powojennych. Były one podobno od dawien dawna tam hodowane, lecz wśród hodowców węgierskich znane były pod nazwą gołębi „tureckich”. Dr Lajos Szucz i Istvan Szecsenyi (w swej książce pod tytułem „Galamb-Tenyesztes”, wydanie z 1965 roku) upatrują przyczyny tego nazewnictwa w pojawieniu się olbrzymów na Węgrzech jeszcze w czasach tureckiego panowania, co z kolei wskazuje na ich tureckie pochodzenie.

Przypisywanie olbrzymom węgierskim wyłącznie tureckiego pochodzenia pozostaje w sprzeczności z poglądami wypowiedzianymi przez dawniejszych polskich hodowców na temat powstania olbrzymów polskich. Z wypowiedzi tych wynikało, że nasze olbrzymy pochodzą po gołębiach włoskich typu polnego, które sprowadzono do Polski prawdopodobnie już w drugiej połowie XVI wieku. Te ostatnie gołębie o imponującej

wielkości, wywodzące się – jak się przypuszcza – z krzyżówek gołębi włoskich z gołębiami tureckimi lub berberyjskimi (afrykańskimi), były spokrewnione i przypominały w wyglądzie montobany. Wprawdzie w Polsce z biegiem lat wspomniane gołębie zupełnie wyginęły, ale część z nich – w wyniku dokonanych krzyżówek z garłaczami o obrośniętych piórami nogach i z innych nieznanymi już bliżej gołębiami – miała przyczynić się do powstania polskich olbrzymów. Wysoko uniesiona pierś, długie pióra na skokach rosnące na kształt łapci, zarysowany często na szyi biały półksiężyc (stąd również przypuszczenie o pojawieniu się w gwarze hodowców nazwy „gołąb turecki”), to te cechy wyglądu rasowego olbrzymów polskich, które stanowiły argumenty w ukształtowaniu się poglądów polskich hodowców na temat pochodzenia opisywanych gołębi.

W tym miejscu należy również przypomnieć, że nie ujednolicono i często zupełnie przypadkowa zrodzona terminologia sprawiła, że w nazewnictwie gołębi domowych

Olbrzym węgierski z hodowli J. Stocha

spotykamy się w XIX w. z określeniem „gołębie tureckie” na różnych terenach i w odniesieniu do różnych wyglądem gołębi. Najczęściej nazwa ta przywiązana była do krótkodziobych bagdetów, ale stosowana była także do gołębi brodawczaków spotykanych w Bawarii, Szwajcarii, Austrii i na Węgrzech. Jak wynika z dokładnych opisów dokonanych przez G. Prütza żadne z tych gołębi nie przypominały jednak w wyglądzie ani ówczesnych olbrzymów polskich, ani też współczesnych olbrzymów węgierskich. A na podstawie podobieństwa wyglądu rasowego olbrzymów polskich i węgierskich

można dzisiaj bez większego ryzyka zakładać, że w niezbyt odległej jeszcze przeszłości stanowiły one jedną i tę samą rasę gołębi, o identycznym wyglądzie. Drobne odmienności w ich obecnym pokroju wynikały z nieco różnych upodobań hodowców polskich i węgierskich.

Rozwiązanie zagadki i wyświetlenie prawdy w kwestii dawnego pochodzenia naszych gołębi olbrzymich nie ma dla sprawy polskości tych gołębi większego znaczenia. Bez względu bowiem na to, jaka była droga wędrówki opisywanych gołębi zanim dotarły one na polskie tereny i bez względu na to, jakiego rodzaju gołębie przyczyniły się do ostatecznego udoskonalenia ich wyglądu rasowego, jest faktem bezspornym, że w drugiej połowie XIX wieku olbrzymy spotykane były we wschodniej i zachodniej, tak zwanej Galicji, począwszy od Oświęcimia przez Jarosław i Sanok aż po Buczac i Czortków na Ukrainie. Chociaż gołębie te spotykało się w tych czasach także na Bukowinie i znajdowały się zapewne również na Nizinie Węgierskiej, główną ich ojczyzną były dawne tereny podkarpackie. Stąd wiadomości o istnieniu olbrzymów poszły w świat. Tu udoskonalono i wylansowano ich rasowy wygląd.

To, że olbrzymy polskie są dzisiaj gołębiami nadzwyczaj rzadko spotykanymi i odbiegają w wyglądzie od pokroju ustalonego we wzorcu opracowanym z końcem XIX w. – w przeciwieństwie do olbrzymów węgierskich, które są licznie i wysokiej jakości obecnie na Węgrzech spotykane – ma swoje źródło w nieodpowiednich warunkach

rozwojowych dla hodowli tych gołębi w Polsce. Na okoliczność tę zwracali uwagę hodowcom nasi pisarze B. Obfidowicz i J. Vicerini, a A. Terlecki tak wypowiedział się na ten temat w swej książce „Chów gołębi”: „Prawdziwie wielkie i piękne okazy są rzadkie, gdyż rasę tę chowa lud, nie znający się na racjonalnej hodowli gołębia. Przez kazirodztwo, to jest łączenie pokrewnych sztuk ze sobą, przez złe żywienie i późny lęg, gołąb ten utracił wiele na piękności”...

Pierwszy szczegółowy opis olbrzyma polskiego, znajdujemy w 1896 r. w Geflügel-Borse w artykule napisanym przez zamiłowanego hodowcę tej rasy gołębi por. Rudolfa Czernego ze Stanisławowa. Wprawdzie podawanie wymiarów w zakresie wzorcowej wielkości różnych elementów składających się na ogólną budowę i wygląd rasowy gołębia wyszło już ze zwyczaju, tym niemniej warto jest przytoczyć dla przypomnienia informacje na ten temat zawarte w opracowaniu Rudolfa Czernego; mimo upływu wielu dziesiątków lat podane wówczas mierniki można także dzisiaj uważać za aktualne przy ocenie rasowości współczesnego olbrzyma polskiego:

długość od końca dzioba do czoła	18 mm
długość od końca dzioba do kątów oka	24 mm
długość od końca dzioba do środka oka	26 mm
długość od końca dzioba do końca karku	70 mm
długość od końca dzioba do końca ogona	460 mm
rozpiętość skrzydeł	800 mm
obwód piersi (mierzony przez skrzydła)	360 mm
długość lotek	290 mm
długość ogona	180 mm
długość nóg (od stawu kolanowego do końca środkowego palca)	140 mm

Mimo dużego podobieństwa w wyglądzie i dużej zbieżności genetycznego podłoża, które w znacznym stopniu wygląd zewnętrzny kształtuje, zachodzą między polskimi i węgierskimi olbrzymami różnice dostrzegalne przez każdego doświadczonego hodowcę. Olbrzyma polskiego cechuje dość wysoko uniesiona, dumnie wypięta pierś. Pozostaje to w związku z podwyższoną postawą polskiego olbrzyma, na kształt garłaczy pomorskich. U gołębi węgierskich nogi są krótkie – w proporcji do ogólnej budowy gołębia – i głęboko w tułowiu osadzone, wskutek czego tułów jest noszony poziomo, a pierś jest co najwyżej tylko lekko uniesiona. Wypięta pierś polskiego olbrzyma wydaje się przez to być szersza i pełniejsza. Krótka szyja gołębia węgierskiego jest prosto trzymaną, u polskich olbrzymów natomiast, zwłaszcza w chwili podniecenia, szyja jest zwykle odchylona do tyłu, wskutek czego jest ona wraz z karkiem nieznacznie wygięta. Wypięta ku górze pierś i wygięta u góry lekko do przodu szyja (podobnie jak u spiętego wędzidłem konia), dodają polskiemu olbrzymowi swoistego, charakterystycznego piękna. Uzyskanie tego efektu jest możliwe przede wszystkim dzięki nieco dłuższym nogom i ogólnie nieco wyższej postawie polskiego gołębia, co wskazuje na możliwość Udziału garłaczy w kształtowaniu się wyglądu rasowego polskich olbrzymów można także dzisiaj uważać za aktualne przy ocenie rasowości współczesnego olbrzyma polskiego:

M. Trybalski uważa, że polskie olbrzymy łączy z garłaczami gandawskimi wiele wspólnych cech. Także dr B. Obfidowicz wspomina, że widział u por. R. Czernego olbrzymy przypominające swym ubarwieniem garłacza angielskiego, szczególnie jeden taki egzemplarz czarno umaszczony miał podobno białą, poprzecznie zarysowaną plamkę na piersi, białe plamki na ramionach, skrzydeł oraz białe lotki i białe łapcie,

a więc rysunek barwny typowy dla garlacza angielskiego. Do ubarwienia i rozmieszczenia barwnego rysunku u olbrzymów polskich nie powinno się przywiązywać jednak większego znaczenia, bo w hodowli tych gołębi decydującymi wskaźnikami są: wielkość, proporcje budowy oraz wspaniałość i szlachetność postawy. Głowa ozdobiona musi być przy tym szeroką, obfitą w pióra i nie przylepioną do głowy koroną, a stopy obrosnięte gęsto piórami, z których część tworzy łapcie długości 6-12 cm (u węgierskich wymagana jest długość piór w łapciach od 10 do 16 cm).

Ponieważ, jak już zaznaczono, na Węgrzech dobrego jakościowo materiału hodowlanego nie brakuje, odrestaurowanie i przywrócenie dawnego wyglądu olbrzymów polskich nie powinno nastręczyć naszym hodowcom większych trudności. Należy jednak dobierać do hodowli tylko takie egzemplarze, które odpowiadają kryteriom wzorca polskiego, ewentualnie przez rozsądne i umiejętnie przeprowadzone krzyżówki starać się wypracować i utrwalić takie formy wyglądu zewnętrznego tych gołębi, jakie odpowiada polskiemu wzorcowi.

Należy równocześnie podkreślić, że hodowla olbrzymów nie jest łatwa, bo utrzymanie odpowiedniej wielkości i ciężaru ciała u gołębi wymaga wiadomości i doświadczenia hodowlanego oraz odpowiednio szerokiej bazy materiału hodowlanego w danej rasie. Poza tym muszą być stworzone właściwe warunki dla hodowli tych gołębi. Gołębniki powinny być nisko usytuowane i nie zasłonięte drzewami, bo olbrzymy mają lot ciężki, z trudnością wzlatują na niewysoki dach i wymagają dostatecznie długiego i wolnego pola startowego, aby móc wzbić się w powietrze. Z uwagi na obfite upierzenie, które łatwo i silnie na deszczu nasiąka, gołębie znalazłszy się w takiej sytuacji na ziemi przez dłuższy czas nie są zdolne oderwać się od niej; starają się wówczas ukryć w najbliższych zaroślach lub zakamarkach, gdzie bezbronnie stanowią łatwą zdobycz dla kotów, psów lub też przygodnych złodziei. Długie łapcie z piór łatwo ulegają zabrudzeniu, zwłaszcza gdy na dworze plucha i błoto, są więc często przyczyną zadeptywania jaj lub wywlekania ich z misek lęgowych. Toteż hodowcy przyszykują gołębiom łapcie na czas lęgów lub podkładają jaja, zaraz po ich zniesieniu, do wylęgu gołębiom innych ras. Olbrzymy wychowują swe potomstwo na ogół bardzo troskliwie, młode wyrastają szybko a mięso ich jest przedniej jakości. Dojrzałość rozplodową uzyskują stosunkowo późno i płodność ich jest nie nadzwyczajna. W pierwszych latach życia gołębi jest ona zadowalająca, ale już trzy- czteroletnie samice powinno się raczej eliminować z hodowli (chyba że w grę wchodzi jakaś wyjątkowo cenna sztuka).

Olbrzymy są gołębiami łaskawymi, niepłochliwymi, w gołębniku zachowują się spokojnie, tak że można je trzymać wspólnie nawet z innymi rasami małych gołębi. Mimo ciężkiego lotu olbrzymy lubią swobodę i nie czują się najlepiej przy wychowie w osiatkowanych wolierach.

Wzorzec

Głowa o mocnej budowie, proporcjonalne do ogólnej budowy wielkości gołębia, wydłużona; o szerokim, wydatnie podwyższonym i zaokrąglonym czole; z tyłu ozdobiona szeroką, zachodzącą na boki, obfitą w pióra i nie przylegającą do głowy koroną.

Oko u białych i u tych gołębi, u których białe upierzenie dominuje, oczy mają tęczęwkę brunatnoczerwoną; u pozostałych odmian barwnych tęczęwka jest pomarańczowóżółta.

Brew wąska, pomarańczowoczerwona lub szaroczerwona; u gołębi niebiesko lub czarno omaszczonych, brew jest szara lub popielatoszara.

Dziób średniej długości, górna szczęka na końcu haczykowato zakrzywiona; jasny lub ciemnorogowy, w zależności od tego jak gołąb jest umaszczany; włoski nosowe niewielkie, białe przypudrowane, przylegające.

Szyja średniej długości, dość gruba i mocna, lekko do tyłu odchylona i nieco wygięta; podgardle wykrojone łukowo.

Pierś szeroka, muskularna, łagodnie zaokrąglona, umiarkowanie wysunięta do przodu i ku górze uniesiona.

Grzbiet w barkach szeroki, zwężający się wyraźnie ku ogonowi, skośnie opadający.

Skrzydła długie, silne, dobrze przylegające do tułowia; spoczywają na ogonie, na jego bocznych sterówkach; o długich i mocnych łatkach, sięgających niemal do końca ogona.

Ogon długi, wąski, o dwunastu sterówkach; linia grzbietu 1 linia ogona o tej samej pochyłości.

Nogi proporcjonalne do ogólnej budowy, mocne, średniej długości, gęsto obrosnięte piórami; pióra sępie (ostrogowe), rosnące poziomo w partii goleniowej, powinny być długie i dobrze wyrosnięte; wystające na piętach i palcach pióra powinny mieć długość 5-12 cm, powinny być skierowane na boki oraz układać się możliwie płasko, rozłożyste tworząc tak zwane łapcie.

Barwa i rysunek

Wszystkie znane umaszczenia oraz rodzaje rozmieszczenia barwnego lub białego rysunku są dopuszczalne; za najbardziej typową uznawana jest jednak odmiana pstra, czarnobiała (tygrysowata, plamista).

Wygląd ogólny

Jest to gołąb o imponującym wyglądzie, wielkości i ciężarze: dorosłe, dobrze wyrosnięte osobniki mają ciężar przekraczający często wagę 800 g; im gołąb większy tym cenniejszy. Budowa silna, muskularna i krępa; tułów zwęża się wyraźnie ku ogonowi. Postawa trochę podwyższona, pierś wysunięta do przodu, uniesiona i wypięta. Szyja odchylona do tyłu; w stanie podniecenia gołąb szyję lekko wygina, wskutek czego pióra z tyłu szyi tworzą tak zwaną grzywę. Upierzenie obfite, gęste, niezbyt ściśle do ciała przylegające, dłuższe od normalnie u gołębi spotykanego. Mimo dość luźnego upierzenia oraz wielkości i muskularnej budowy, ogólna sylwetka olbrzymia nie pozbawiona jest wdzięku i elegancji, a postawa pełna jest dumy.

Duże błędy

Wątko budowa, mały ciężar ciała. Wąska, schowana w ramionach lub za nisko noszona pierś. Wydłużony i zupełnie poziomo trzymany (w postawie paradnej) tułów. Grzbiet wąski w barkach. Za krótka i prosto noszona szyja. Obwisłe skrzydła, szablowato zakrzywione łotki. Ogon zbyt długi, szeroki, o daszkowatym kształcie. Głowa gładka lub ozdobiona czubkiem. Rzadkie upierzenie. Pozbawione piór lub bardzo słabo opierzone stopy i palce.

(Zachowana została pisownia artykułu J.Stocha)

Filatelistyka

1. Poczta Mauretanii (ubogi kraj rolniczy w płn-zach. Afryce z arabskim językiem urzędowym) wprowadziła w 2018 roku do obiegu pocztowego dwa bloczki znaczków pocztowych przedstawiających bażanty i dzikie gołębie.

Bloczek nr 1. z bażantami przedstawia, od lewej: olśniaka himalajskiego, uszaka brunatnego, kuropatnika, kiśca ognistego, preriokura dwuczubego i bażanta pani.

Bloczek nr 2. przedstawia od lewej: tragopana modrolicego, bażanta królewskiego, koguta domowego, kura cejlońskiego, uszaka białego i tragonapa czerwonego.

Bloczek poziomy z gołębiami przedstawia od lewej: owocożera żółtopiersnego, wyspiarka zbroczonego, owocożera zielonego, owocożera srebrnogłowego, owocożera czerwonopiersnego i wyspiarka białobrewego.

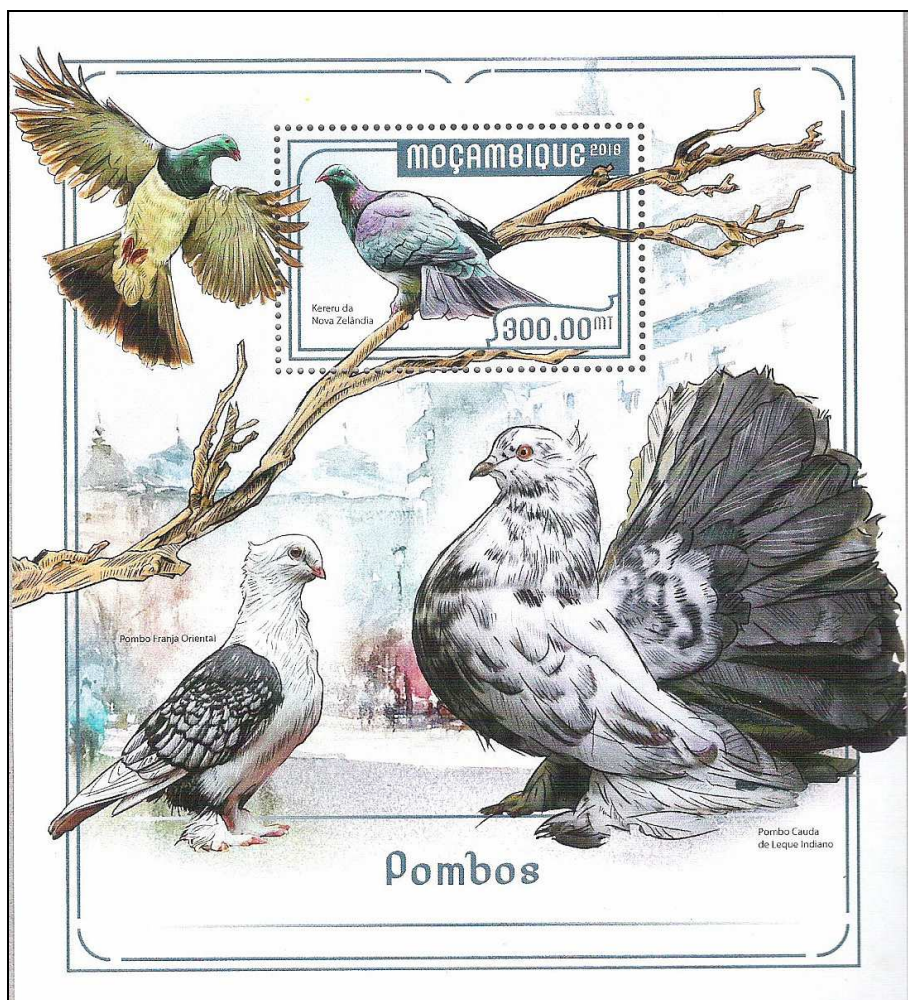
Bloczek pionowy z gołębiami przedstawia od lewej, góra: owocożer guzodzioby, owocożer nadobny, siwiec, muszkatela popielata, muszkatela okularowa i muszkatela różowobrzucha.

2. Poczta Mozambiku (kraj w pld-wsch. Afryce, od 1975 roku niepodległość od Portugalii, język urzędowy portugalski) wprowadziła w roku 2018 do obiegu pocztowe znaczki pocztowe i bloczek znaczków przedstawiające gołębie rasowe.

Bloczek przedstawia, na znaczku pokazana jest garlica maoryska, poniżej z lewej – mewka staroorientalna, z prawej pawik indyjski. Na znaczkach od lewej: angielski krótkodzioby lotny, turecki latający (takla), krótkodzioby budapeszteński i treron złotoszyi.

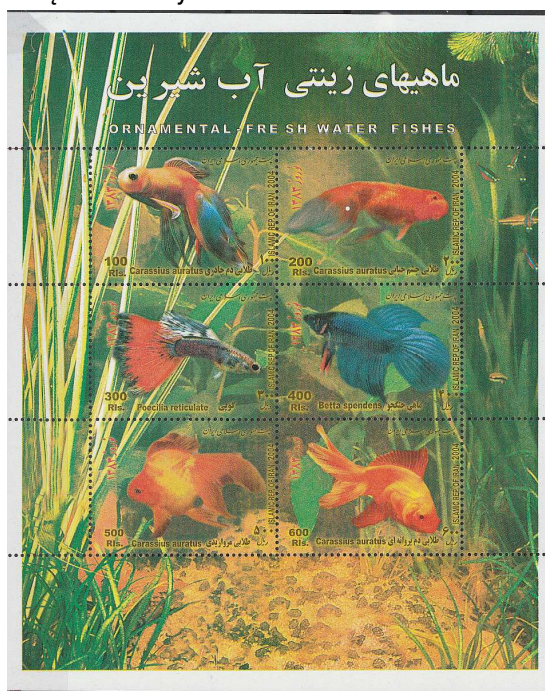

3. Poczta Botswany (państwo w pld. Afryce, do 1966 roku protektorat brytyjski z

językiem urzędowym angielskim) wprowadziła do obiegu, bez daty, znaczki pocztowe przedstawiające samice zwierząt z potomstwem. Na znaczkach są zaprezentowane: pies – suka, kotka, krowa, oślica, kura i koza.

4. Poczta Islamskiej Republiki Iranu wprowadziła w roku 2004 do obiegu pocztowego znaczki pocztowe i bloczek znaczków przedstawiające ryby akwariowe. Znaczki o nominałach 100, 200, 500 i 600 prezentują karasia złocistego (złotą rybkę), nominał 300 przedstawia samca gupika, a nominał 400 samca bojownika wspaniałego. Na bloczku znaczków prezentowane są te same rybki.

5. Poczta Szkocji wprowadziła w 1977 roku do obiegu pocztowego bloczek znaczków prezentujących rasy koni.

Od góry, z lewej: polski arab, Hackney – angielska rasa koni używana do powożenia, Rhenish – reńsko-niemiecki koń zimnokrwisty, Pinto – populacja (nie rasa) koni o umaszczeniu srokatym, Palomino – populacja (nie rasa) koni o umaszczeniu złoci-

stym, Suffolk – brytyjska rasa koni zimnokrwistych, Tennessee – rasa koni z południa USA do objeżdżania plantacji i Shire – brytyjska rasa największych i najcięższych koni świata.

**Prezentowane walory filatelistyczne pochodzą ze zbiorów
pana Janusza Marchelskiego.**

Opracowanie: Zdzisław Jakubanis